

U ime Boga, i blaženoga Jerolima
Lectio Ia

Ia

Počimnje život svetog Jerolima velikoga naučitelja svete Carkve.

Jerolim sveti, čast od redovništva, glasoviti porad velike svoje dobrote, i priduboke svoje mudrosti, svitlost s(vete) Carkve, rodom od grada Zdrinja postavljena meu meošem Dalmacije, i Vugarske zemlje, koji bio je još u vrime njegovoga života razdrušen od Gotih. Porodi se godišća tristo trideset i dva pod cesarstvom Kostancija, sina velikoga Kostantina od roditeljih koliko plemenitih i bogatih, toliko izvarsnih u kriposti karščanskoj. Njegov otac, koji se zoviše Eusebio, postavi svu pomnju za uzdignuti ga izvarsna ne samo u nauku karščanskomu, da li jošće i naravskomu. Videći u ditetu jednu pamet i razbor svitliji nego se mogaše zamirati u ostaloj dici njegove varsti, čini ga uvižbati u početku jezika latinskoga, i garskoga. Posli toga posla ga u Rim i za naučiti gram(m)atiku bi postavljen pod naučiteljem glasovitim Donatom, koji ga dobro uvižba u njoj. Projde pod druge naučitelje, koji mu istumačiše ne samo nauk od urešnoga govorenja da li i od naravskoga mudroznanja, od kojega nauka izvadi toliki plod, da se ne mogaše želiti veći od nijednoga učenika. Mimoide svekolike svoje družbenike i izašavši ne već kako učenik, nego kakono naučitelj uvižban izvarsno u laltinskom i u garskomu jeziku, u svakoj mudrosti i narešenomu govorenju, tako da ne mogaše mu se lasno naći prilična. Njegova goruća ljubav od nauka, združena od znanja otajstvih s. vire, u kojih još u ditinstvu bi uvižban od svijih pomljivih roditeljev, bila je kakono jedna kripost suprotiva svojih nezrednih ganučih, koja još od mladosti činjahu se u njemu čuti prijaka. Bijaše običaj u ono vrime karstiti se u jačjih godišć, i zato Jerolim bi karšćen u zdrilo vrime noseći, na običaju onoga doba, bilu odiću za nekoliko dan.

Ib

Razumi Jerolim u onoj biloći koliko je potribito da se uzdarži čista duša jednoga karščanina.

Požuda, koja mu se užga u sarcu za izvarsnost pomožena od milosti posvetljive, koju prija u s(vetom) karščćenju, učini ga ukloniti se, i bižati od svega onoga što mu mogaše biti od pogibili njegovoj pravednosti. Za uzdaržati se čist, svaku nedilju hodjaše [sa] svojim družbenici bogostranima, pohoditi svete grobe, i spile od mučenikov, priporučujući se njihovom odvitovanju, celivajući groznima suzami one s(vete) kosti. Ne bijaše mu dosti svagdanjo štivenje i zabilženje od mudroga govorenja koja nahodjaše u mudrih knjigah, da li jih još i pripiševaše, ll

2a

od kojih sakupi ugodni broj i tako izaje glasoviti mudarac. Da li odveć malahni bili su zidovi jednoga grada onoj velikoj duši. I zato požuda za urešiti se još s većima nauci združivši se s jednim mladićem imenom Benoso, plemenitim, bogatim, i od njegovoga istoga rodnoga grada, ostavivši Rim, pojde u kraljestvu od France protičući od grada do grada; gdi nahodjaše mudre ljude, ustavjaše se, kupeći, kakono pomnjiva pčela, svako mudroznanje. Gdi nahodjaše dobre i kripodne i svete duše, učaše sve ono što bijaše dobro. U gradu od Trevera pripisa svojom rukom velike knjige, u kih su bili zapisani razlici sabori od s(vetoga) Ilarija, koje činjaše kako jedno blagohranišće pribogato. Tolikojer nastoja kupovati mudre knjige, koje mu bijahu ugodne. Po ovi način učini se Jerolim bogat ne od dobra svičnoga nego od kripostih i mudrosti. Odili se od ovoga kraljestva i pojde u Akvileju, gdi ga prija slavni, mudri i sveti biskup Valerijano; koji veoma uživaše u razgovoru i općenju Jerolimovu. Stisnu prijateljstvo s popom mudrim Kromacijom, koji posli sede na sidališću biskupastva po smarti Valerijana; tolikojer bi prijatelj Iovina, Eusebija, Niceta, Grizogona, Eliodora i Rufina, koji posli učini mu se protivnik najveći. Tu autem d. |

2b

Lectio secunda

Poradi jednoga posla potribnoga pojde u Zdrinj grad njegove otažbine; i pokle naredi svoje kućne posle, vrati se u Rim, u komu videći velike prigode od naslade, i raskoš škodne mladosti, u kojoj još on biše, i budući ostavio Isukarsta put, i kako ne hti se vratiti u svoju otažbinu, nego odluči poći k istokom vladanju nahodeći se u onih mistih mnogi broj od mudrih i svetih ljudi. Začu glas mudra bogoslovca svetoga Gargura Nazijancena, patriarke od Carigrada, združi se s njim, i premda mogaše biti naučitelj, sasvim time učini se njegov učenik, i kako bijaše uvižban u garskom jeziku, tako prija lasno od njega nauk svetoga bogoslovstva i svetih knjig; niti se hoti odiliti od njega, dokle se on ne odili od Carigrada, ostavivši ono duhovno vladanje.

3a

Jerolim tada pojde meu župe Bitinije, Galacije, Kapadocije, Cilicije i Sirije, u svakomu gradu ustavljaše se s mudarci, i svetima ljudmi, a navlastito ustavi se u Tarsu, rodnom mistu svetoga Pavla, za naučiti riči materinske ovoga apostola. Pohodi pomnjivo i ljubeznivo sva mista od Svete Zemlje, a navlastito ona koja su im(m)enovana u Svetomu pismu, općeći s mudrima Žudiji, koji mu biše pomoćnici za naučiti jezik žudijski i kaldejski, ll koja razumiaše, ali ne mogaše izgovarati. Ču se užgan u ljubavi onih mistih, i pustinje. I zato projde u Siriju, u jednu župu od Kalcide, i našavši jednu spilu, i ulize u njoj svojim dragim Eliodorom, Evazinijom i Inocencom. Zače u toj pustinji angeolski život toliko sladak, toliko ugodan, premda ostar i pokoran. Njegova sitost bili su svagdanji žežini, njegova pića bile su zelene trave, njegovo piće hladna voda, njegove zabave štenja, nauci i užgane molitve, u kojih nahodjaše svaku utihu i slatkost. Da li bilo mu je ogorčano ovo kuntestvo zašto mu umriše dva družbenika, a treći povrati se u Italiju. Jerolim osta sam, nimadući druge družbe, nego zviru ljute, da li sve mu biše ugodno. Hoti Gospodin kušati njegovu kripost i virnost i zato dopusti da ga hudoba napastuje s

nečistoćom, noseći mu napamet raskošne rimske, i lica divojak, koje vidi u igrah rimskih. Prioštro mu bi ovo napastovanje, koje ga ne ostavjaše dan, ni noć. Evo kako se on tuži u jednoj knjizi: “Koliko putih budući u najdubokoj i strašnoj pustinji, činjaše mi se sa svim time da gledam tance divojak rimskih. Bijah sam i imadijah sarce puno gorkosti. Moja uda izgorena i isušena bila su pokrivena samom kostretju. Koža moja ucarnila je kakono človika l etiopskoga, moji dnevi prohodjahu s uzdasima, iako me san pritiskaše, i drugoč suprotiva mojoj volji, tvarda zemlja na kojoj se prostirah, bijaše mi kakono jedno gorko mučenje. Ja dakle koji povoljno odsudih se u mračnoj spili poradi straha muk paklenih. Moje lice potamnilo biše od žežina, i moje sarce užijaše se suprotiva momu hotinju u zlih požudah. Sva utiha moja bijaše postaviti se prid noge Isukarsta propetoga, i obliti jih mojima suzami. Koliko putih za podložiti ovu put izdajnicu, žežinah cile nedilje u travi i vodi! Koliko puti uzdvizah moji žalostni glas noć i dan k nebu, bičajući moje tilo, i udarajući ledenom stinom moje parsi, dokle mi Gospodin nebi povrati parvu tišinu”. Premda činjaše priostre pokore, premda bičaše svoje tilo, tako da potoci od karvi od njega izvirahu (podlagajući ga pod službom, sa svim time kušaše u sebi udarce protivnoga zakona, zakona pameti njegove), niti se mogaše viditi slobodan od napostovanja nečistoga. Zato li začē* staviti se na trudni nauk od štenja pisma žudijskoga, i kaldejskoga, i uze za svoga naučitelja jednoga Žudija priobračena. Jedan človik koji ne nahodjaše uživanje nego u štivenju narešenih knjig italijanskih, ali garskih, a navlastito jednoga Ciceruna, i Platuna, mučan bijaše učiti slova ll žudijska i kaldejska, i uvižbati se u oštrom proglašenju takovih primučnih jezikov. Sad bi počeo, sad bi ostavio, da li činjaše silu samomu sebi što mu uzrokovava jednu tešku nemoć, koja ga dovede blizu smarti. Tu autem d.

Lectio tertia

Imade u njoj jedan san: sanjaše mu se da je priša prid pristolje vičnjega sudca, koji upitavši ga: “Tko je?” Odgovorivši da je karščanin; a sudac odgovori mu da nije, nego ciceronijanin, i pokara ga. Od šta razumi, da je volja Božja da ostavi nauke i štenja knjig poganskih a da se postavi na nauk Svetoga pisma, za koje razumiti bi mu potribniti nauk jezika žudijskoga, sirianskoga i kaldejskoga. Na koji nastoja s velikim svojim trudom ne ostavljajući u ničemu svoje ostale ostrine i pokore u pustinji, u kojoj bi četiri godišća. Zašto niki koludri šizmatici, alitivam odmetnici videći ga toliko mudra, i složena svetoj Crikvi Rimskoj, počēše ga progoniti i nemirna činiti. Zato ostavi onu spilu i pustinju i uputi se k Jeruzolimu, pribiva za nekoliko vrmena u polju bližjemu, prohodeći od jedne pustinje do druge, da li ustavi se posli kod Betlema, i odluči ondi postaviti svoje pribivališće. Bi zazvan u Antijokiju od biskupa Paulina, koji slušajući njegovu mudrost, i videći njegovu svetinju, zapovidi mu pod sveti posluh, da se ima prignuti na svete rede, i tako od njega bi redjen l s ovim načinom: kako on prosi, ne biti vezan k nijednoj crikvi, i da ima slobod pojt i pustinju kada mu bude drago.

* prije te riječi precrtano: odluči.

Sveti red čini ga zagarliti još veće nastojanje na izvarsnost i svetinju, tako da ne bijaše lako iznaći jednoga redovnika mudrijega, i svetijega, a u isto doba i ponižnijega. Bijaše tada od četrdeset i pet godišć. Ljubav od njegove drage pustinje potegnu ga opet k Betlemu. Njegove zabave bile su štenje Svetoga pisma, budući dobro uvižban u jeziku žudijskomu i kaldejskomu. Takovo štenje užigaše ga u ljubeznivoj mišljenoj molitvi, i činjaše ga sve to kripijega u oštrini svoje pokore. Nigdar ne staše isprazno, nigda štijaše, nigda moljaše, a nigda trudan pivaše pisme duhovne. Posta u ovoj pustinji tri godišća. Ne bijaše razlog da tolika svitlost stoji sakrivena, i kako svića pod ugorak, nego da se očituje svoj svetoj crikvi, i ovako se dogodi.

Uzbudi se niko pričanje meju biskupi, tako da Paulin, biskup od Antiokije, i sveti Epifanio, biskup od Salamine u Cipru, odlučiše poiti u Rim za da sveti otac papa umiri takova pričanja, i hotiše obadva odvesti sobom svetoga Jerolima. Damaso sveti tada biše na sidališču svetoga Petra, vladajući svetom crikvom katoličanskom, i budući još parvo čuo mudrost i svetinju Jerolima, hoti ga ustaviti u Rimu, neka bude mu pomoćnik pisati knjige apostolske, ll s kojima odpiševaše biskupom svete crikve, davši mu vladanje duhovno jedne crikve, s kojom sada vlada jedan kardinal. Ne kasni prosjati svetinja i mudrost Jerilima svetoga, tako da ne samo svi gradjani rimski da li jošće i došliaci od svega svita zamirahu i hvaljahu svetinju njegovoga življenja, njegovu krotčinu, njegovo poniženstvo, njegove oštre pokore, skupljenje iznutarnje njegove pameti i života. Svaki se činjaše sričan ali moći š njim govoriti, ali od njega svite prijati, i svaki ga žudjaše imati za upravitelja svoje duše. Navlastito nike gospoje rimske videći ga toliko ponižna, mudra i sveta, i premda se on uklanjaše od njih, sa svim time potribno je bilo da po vlastitoj zapovidi svetoga oca Pape uzme od nikolikogod jih duhovnu upravu. Meu kojima navlastito bile su upravjene sveta Marcela udovica, sveta Ažela divica, Albina mater svete Marcele, sveta Lea udovica, svete Fabiola, Marcelina, Felicita i nike druge, od kih je crikva posvetila dostojanstva i kriposti. Da li najglasovitije njegove kćere duhovne bile su sveta Paula i njezine kćere Eustahio i Blažila od jednoga dostojanstva i kriposti svarhu običajne. Tu autem d. l

Lectio quarta

Naredi tolikojer sveti otac papa Damaso da ima nastojati prinesenje svega Svetoga pisma u latinski jezik, i ono što prinosaše bi primljeno od carkve s velikom pohvalom, tako da svaki od njega govoraše s častju i slavom. Kada on prohodjaše po putu, svak celivaše njegove skute i govorahu općeno da preminuvsji Damaso, da on imati će biti uzdignut na pristolje Svetoga Petra, i da on sam bijaše dostojan vladati kako glavav Carkvom katoličanskom. Sa svim time njegovo užgano pripovidanje, njegova čistoća, njegov oštri život, i sveti, uzbudi na nenavidost nike raspuščene crikvenjake, koji ga počeše ozloglaševati i progoniti, a navlastito pokle priminu sveti Damaso, koji kako bijaše znanac njegove mudrosti i svetinje, tako bijaše odvitnik i branitelj njegove pravednosti. Protivnici njegovi govorahu da njegova krotčina, njegovo poniženstvo, njegov oštri život bijaše licumirstvo;

njegovo bogoljubstvo, njegove suze na posvetilišću od oltara govorahu da je laživo prikazanje. Da su privare njegove uprave duhovne, i tumačenja Svetoga pisma; i još u njegovoj viri govorahu da je pomanjkanje.

Mogaše lasno Jerolim sveti odbiti ove hudobske laži svojom mudrostju, a mnogo veće svojom pravednostju i smesti i zasramiti svoje neprijatelje, li da li kako on veće ne željaše, nego dragu svoju pustinju od Betlema, zato odluči ukloniti se od njihove nenavidosti i podjamstva, i odliliti se od Rima [sa] svojim mlajim bratom Paolinijanom za povratiti se u zemlju od Palestine. Priđe k otoku od Cipra, gdi ga prija s velikim veseljem Epifanio sveti u Salamini, ustavi se za nekoliko š njime u dragoj zabavi od Svetoga pisma i bogoljubstva, pojde posli u Siriji za pohoditi u Antiokoji pridragoga prijatelja Paulina biskupa, od koga izašavši pojde u Jeruzolim svuda učeći i pripovidajući; a domalo posli pojde u Egipat.

Došavši u Aleksandriju učini se učenik slipca Didima mudroga, oni koji bijaše naučitelj glasoviti svete crikve. Svuda kuda prohodjaše, imadiše razgovore s mudarci tumačaše pisma, pridobivaše poluvirce i ukripjevaše virnike. Pričanja svarhu knjig Origena činiše ga vratiti se svojoj slatkoj pustinji od Betlema, gdi Paula rimska jurve biše došla* [sa] svojima kćerami Eustahio i Blasila. Sagradi ona dva manastira, jedan za ljude, a drugi za žene u tri općena mista koja ona vladaše; a u parvi ulize Jerolim [sa] svojim bratom Paolinianom, i skupi mnoge ostale koludre. Malo posli hoti da poje njegov brat Paoliniano u Dalmaciju u grad Zdrinj, i da proda svu svoju baščinu donivši cinu k Betlemu, koja potraži u raširenju manastira za da može prijati putnike, i pohoditelje svetih mistih, a navlastito redovnike, koji od svih stran od svita dolazahu u ona sveta mista. Kada se začu da Jerolim sveti bijaše odabra ono sveto misto od Betlema za pribivališće, ne može se izreći koliki hodjahu od svih stran, a navlastito od Rima za slušati njegov nauk, i zamirati njegovu svetinju. Provodjaše on u ovom manastiru anđeoski život. Ne samo prinese, da li i mnoga istumači Sveta pisma. Smete poluvirce svojom mudrostju, odkrivši njihove privare. Gdi u svojih knjigah bijaše poludio Origene, on očitova njegovu otrov koja se jurve bijaše pružila u onih stranah iztočnih. Rufina popa od Akvileje, u niko doba njegovoga prijatelja, odkri njegovo licumirstvo, s kojim pokrivaše svoje poluvirstvo, u komu bijaše upao braneći otrovne poluvirske riči Origena. Tolikojer učini i Ivanu Patrijarki od Jeruzolima, koji ga progonjaše, i pritjaše mu da će ga prokleti, niti mu dopušćevaše ulisti u greb Gospodinov; da li ga Bog oslobodi od ovoga protivnika, zdignuvši ga s ovoga svita.

Lectio quinta

Pisa lipe knjige od divičanstva suprotiva Jovinijanu poluvircu, i učini posli mudri razgovor, kojega upisa za istumačenje takovih knjig. Posli toga podade knjige od pohvale pisalac carkvenih. Augustin sveti začuvši glas Jerolima svetoga, i štijući njegova li prinešenja i istumačenja Svetoga pisma, začu mu priveliku ljubav, i posla

* piše: *dosclia*

k njemu na misto svoje Alipina od Tagaste, njegovoga prijatelja s mnogima popovi, neka se nauče od njega, dičeći se on biti učenik učenikov njegovih, i tako učini s njime glavno prijateljstvo, tako da često jedan drugomu pisaše mudre i ljubeznive knjige koje porodiše mnogo ploda u svetoj crikvi. Stvar je čudnovata, da jedan človik pustinjač pohodjen od česte teške nemoći, oslabjen porad žežinih, bdenja i ostre pokore, mogaše se zabavljati okolo trudna dilovanja svoga nauka prinesenja i istumačenja Svetoga pisma, i odbivanja poluvirac kojih bijaše mlat pritvardi. Njegovi sami listi, olitivam knjige, u kojih se uzdarže priduboki nauci od vire i življenja karščanskoga, bili su zadovoljni za potratiti vrime od najdužjega života. Nikor ne zapozna njegovu dostojanstvo, njegovu mudrost, njegov plod kojega nosaše svojim naukom, i trudom svetoj Crikvi, što sveti Augustin. Nije se čuditi, govori od njega ovi sveti otac, da s. Jerolim bio je kakono jedno sunce, koji je pružio svoje svitlosti od istoka do zapada, i ne može se znati, nasliduje svoje govorenje, je li bio drugi sveti otac veće duhovni, naučitelj veće općeni, tumačitelj i pisac Svetoga pisma razumniji od Jerolima. Najdite, piše Augustin, suprotiva Julijanu jednoga človika mudrijega od Jerolima, najdite jedan razum veći, ali jednak 7b ovom naučitelju II koji imadući izvarsno znanje od jezikov garskih, kaldejskih, sirijskih, žudijskih, latinskih projde svoj život u mistu svetome, i u nauku svagdanjemu od Svetih knjig, do najzadnje svoje starosti. Prošti malo da ne sve knjige mudarac, bogoslovac, tumačiteljih i naučiteljih, koji parvo njega pisaše od nauka naravskoga i carkvenoga. I podade na znanje čudnovatu njegovu mudrost u knjigah kojima se služi sveta Crikva. Prem kako on isti ispovida, poradi nemoći uzrokovane od njegovoga učenja, trudnoga i pokornoga života, bio je četarnadeste godišć nemogući pisati svojom rukom žudijsko ni garsko, imadući potribu da mu drugi piše, i sasvim time, kad on pisaše, toliko je bio barz, da je pisao, i prinio u tri dneva tri svete knjige od Pričica, Ekleziastika i Pivanjih Salamunovih od žudijskoga jezika u latinski. U jedan dan od kaldejskoga u latinski prinese knjige od Tobije; i u petnadeste dan učini uvižbanja, aliti tumačenja svarhu Evanjelja svetoga Matija poradi priše Eusebija Kremaneza njegovoga ljubeznivoga učenika, koji imadiše poći u Italiju, i sobom odniti ovo mudroznano blago. U jednoj samoj 8a noći složi mudre, i čudnovate knjige suprotiva Vigilanciju poluvircu, koji imadući jih odniti sobom, ne mogući veće naprid produgljiti svoje stanje. Tu autem d. II

Lectio sexta

Pokle veliki naučitelj Jerolim sveti dospri svoje čudnovato i glasovito težanje, i čini prosjati po svemu svitu svoju mudrost, kripost i svetinju, pokle obogati crikvu katoličansku s prinesenjem i istumačenjem čistim Svetoga pisma, i s ostalimi nauci, naredivši Sveti oficij s kojim se slavi Bog u svetoj Crikvi po naredbi svetoga Damasa pape; pokle pridobi poluvirce, a navlastito Origena, i Pelaja. Pokle prikaza virnikom put nebeski i izvarsnosti, budući od devetdest i šest godišć punih truda, bdenja, nauka i prioštre pokore, tako da se već ne mogaše maknuti svarhu* svoje

* zapisano, pa precrtano: zemlje

tvarde i siromaške postelje, nego na silu uzdaržeći se o jednomu konopu vezanu po srid njegove cele, videći da se približalo vreme njegove smarti zazva k sebi svoga Eusebija, i ostale koludre i učenike, njima navisti svoje poslašće na drugi život naredivši njega za starišinu od manastira. Koji svi prolivajući grozne suze uzdisahu govoreći: “Što ćemo učiniti brez tebe, otče ljubeznivi. Ostat ćemo kako sirote, jere smo tvoji. Što ćemo brez tebe, našega pastira. Ti si nas vodio, i pasa svetimi nauci. Ti si bio svitlost naša u mračnoj noći ovoga svita, što ćemo sada učiniti?” i ostale žalostne riči. Jerolim, kako bijaše pun milošće, zgrozi se i poče jih tišiti: “Uzdajte u Gospodina”, reče jim “brez kojega pomoći ja vas ne bih učio, ni vladao. Ne bojte se, dakle, i dobri vojnici Isukarstovi, on će kripostju svojom 8b vladati vas. Nemojte se bojati, prijati ćete milosardje od Gospodina” i s ostalima ljubeznivima ričima koje piše Eusebio ukripi jih i zapovidi njim da ga imadu postaviti na голу zemlju. I tako učiniše. Na kojoj stojeći reče: “Gospodine, ovo sam doša na zemlju di se g njoj vraćam”, a posli obarnuvši se k učinikom poda njim najzadnje ponutkovanje od mira meu sobom, od siromaštva, od poniženstva i ostala koja upisa Eusebio. I naredi njim da ga imadu gola ukopati u spili od Betlema, što uzrokova u njima veliki plač. Naredi da mu se donese Božje tilo, kojega neko ugleda, zavapi s glasom, koliko može, roneći grozne suze: “Gospodine, koji sam ja da pod krov moj primem tako velikoga Boga? Je da li je ovo dostojan človik grišnik? Doisto, Gospodine, nisam dostojan” i ostale goruće i ljubeznive riči upisane od njegovoga Eusebija. I budući mu došao blizu misnik, uzdignu se na kolina, tiščući ga njegovi učenici, ter plačući i uzdiščući i udarajući se u parsi reče: “Ti si Bog moj, i Gospodin moj, koji si za me muke podnio. Ti si doisto koji budući Bog pri svakoga vrimena, zatvoren u utrobi netaknute divice učinio si se človikom, tako da jesi pravi Bog i človik” i mnoga ostala.

I prijamši Tilo Gospodinovo poleže ničice na голу zemlju gol, i pokriven samom kostretcu. Pak uspija pismu Šimuna proroka, koju dospivši, vidi se od svih 9a i velika svitlost, od koje ču se ovi glas: “Hodi dragi moj; vreme je da primeš plaću za tvoje trude koje si cića mene podnio”. A on odogovori i reče: “Evo k Tebi gredem, mili Isuse, primi onoga kojega si karvju tvojom odkupio”. I tada svitlost izgasnu, i ona sveta duša na način od prisvitle zvizde ostavi svoje martvo tilo. Od kojega udari priveoliko mirisanje koje se uzdarža u ono misto za toliko dan; a tilo bi pokopano u spili od Betlema. Tu autem d.

Lectio septima

Smart ovoga velikoga naučitelja svete Crikve, dobitnika poluvirac, i sveti izgled redovnicki dogodi se godišća četiristo i dvadeset i dva, koji potradi svoji život malo da ne četardeset godišć u pustinji pod vladanjem cesara Onoria. U njegovoj smarti dilova Bog čudesa velika. Piše Cirilo sveti, patrijarka od Jeruzolima, da stojeći u celi i podignuvši svoje oči k strani od Betlema, vidi jedan put gizdavo narešen, koji počimnjaše od Betlema do neba. Vidi tolikojer mnoštvo od anđelih hodeći od mojstira s lipim redom, i ugodnim glasom slatke pisme skladajuć. Vidi čudo još veće, da s istim redom hodjaše druga množ od anđelih

za susrititi parve. Čudeći se od ovoga vidjenja Cirilo ne znadiše što ovo bijaše. I tako čekajući l svarhu vidi dušu Jerolima svetoga meju anđeli koji bihu sprida i s zada [s] velikom lipotom uljudno hodeći, a ob desnu Spasitelj u nje družbi, koja budući prišla, gdi bijaše Cirilo, sta i reče mu: “Pojdi k mojim sinovom i koga si vidio, kaži njima, neka pristanu plakati, i neka se uzraduju od mojega veselja vičnjega”. Dospivši ovo govorenje, dospi i vidjenje. Niko malo vrimenta poza zaltizim niki Sabiniano poluvirac posija ljulj od privare u njivi Isukarstovoj. Učase s velikom škodom onih duš karščanskih da se nahode dvi volje u Isukrstu meu sobom prepogodljive. I tako varaše stado Gospodinovo ovi vuk razdiravac obučen u koži ovčjoj. I za da budu vinovane njigove privare, upisa jedne knjige laživima razlozi, govoreći da su bile složene od svetoga Jerolima. Sveti Cirilo patrijarka od Jeruzolima za da ne bi napridovalo ovo poluvirstvo, i da ne bi otrovalo virnike Isukarstove, sabra u crikvi biskupe, i ostale popove, gdi dojde Sabiniano, i njegovi učenici. Bi učinjen veliki prigovor z jedne i s druge strane, vapijući mnogo Sabiniano poluvirac, i njegovi naslidnici, i tako prigovarajući se od podneva do noći, pokaza Pismo od njega složeno puno laži i privare, govoreći da bijaše Pismo od svetoga Jerolima učinjeno. Ovu stvar tako laživu ne mogući podniti pridobri i mudri Silvano arcibiskup od Nazareta koji veliku ll ljubav i cinu nosaše svetomu Jerolimu, tako da u svih njegovih zabavah zazivaše ime Božje i svetoga Jerolima. I zato od svih bijaše prozvan drugi Jerolim. Usta se protiva ovom poluvircu, i oštro karajući ga govoraše da Pismo koje on nosaše, nije Jerolima svetoga, nego od njega laživo složeno. Budući tako na dugo prigovarali svarhu toga, pogodiše se ovako: da ako Jerolim sveti sutra do podne ne ukaže bistrim vidjenjem da ovo pismo lažno bijaše složeno od poluvirca, da se im(m)adiše odsići glava arcibiskupu Silvanu; ako paka drugačije bude, da se im(m)a odsići glava poluvircu Sabinianu. Posli takove pogodbe, svaki se vrati na svoj dom. Tu noć pravovirnici staviše se na molitvu, moleći Gospodina Boga u takovoj potrebi, da bi prišla* njegova sveta pomoć. Budući on, koji ne zapušća onih koji ufaju u njega, veliki Gospodin, i mnogo pohvaljen, kojega mudrosti nije broja.

Lectio octava

Dojde poluvirac na pogodno vreme, i mnogo puka u crikvu Jeruzolimsku, režeći kakono lav da razdre službenika Božjega Silvana arcibiskupa. Staše sva množ virnikov u crikvi prizivajući Jerolima svetoga, koji činjaše se da je zatvorio svoje uši, ter da ne sliša molitve svojih bogoljubnih neka bi se čudnovatije ukazao. Cirilo patrijarka vaskolik obliven suzami čudjaše se da se tako bijaše oglušio Jerolim sveti i čekaše l svarhu. Poluvirac nasarčaše da se ima ispuniti ono što bijaše obeća Silvano arcibiskup. I pokle se ne vidjaše ni jedno čudo, vapijaše da se imadiše odsići glava Silvanu; koji budući došal vesel i radostan na misto gdi mu se imadiše zadati smart, koliko da je prišal na jedan veseli pir, biskupe i ostale virnike tišaše i razgovaraše s ovima ričima: “Radujte se sa mnom pridragi, i veselite se, i nemojte

* pisano: *priselia*

se žalostiti, zašto ne zapašća Bog ufajućih u sebe, ako i ne sluša. Veća sam i gora ja dostojan poradi mojig grihov”. Po za tizim pokleknu, i zavapi: “Jerolime sveti, budi mi u pomoći, ako ti je ugodno, i prem da sam dostojan ove i gore smarti ništa ne manje neka laž nima misto, budi u pomoći istini”. Ovo rekavši, prignu glavu da mu je karvnik odsiče, moleći ga da to barzo opravi. Koji neko uzdignu ruku, da oštrim mačem odsiče glavu Silvanu arcibiskupu, eto u oni čas slavni Jerolim ukaže se videći ga sve mnoštvo skupljeno, prostri ruku, uzbi mač, i zapovidi Silvanu da se ustane. Pokara poluvirca od Pisma lažno složena, i popritivši mu izčežnu. U oni čas pade glava Sabinianu poluvircu na tleh, kako odsičena od ruke nevidjene, i pade martav. Na to čudo svikolici podadoše hvalu Gospodinu Bogu i svetomu Jerolimu. Učenici poluvirca to videći || na put od istine obratiše se. Pomislite koliko kripotno ufanje ovoga biskupa u Gospodina i svetoga Jerolima. Neizbrojna su čudesa koja Gospodin Bog učini po odvitovanju svetoga Jerolima, kako piše isti Cirilo sveti. Oslobodi njemu njegovoga sinovca od sužanstva Persijani, izvadiivši ga iz tamnice, i dovevši ga iznandinje u Jeruzolim u njegovoj istoj polači. Čini da mu se prikaže Rufo, drugi njegov sinovac, odsudjen u muke paklene cića igre, od koje se ne ispovidi. Oslobodi tolikojer jednu koludricu da ne bude nadskočena od djavla, koga posla jedan čarovnik na prošnje jednoga mladića, za da je užge u nečistoj ljubavi, samo imadući ona u celi priliku s. Jerolima u koju ne može ulisti, nego vrativši se poče biti istoga čarobnika, koji zovući na pomoć istoga svetoga Jerolima bi oslobodjen. A on izgorivši knjige od čarih, i razdilivši svaka ubozim, zakopa se u istu spilu svetoga Jerolima, i dospri život u oštroj pokori. Tu autem d.

11a

Lectio nona

Bogoljubni ovoga svetoga naučitelja sabravši se u jedno hotijahu tilo njegovo, koje bijaše u zemlji pokopano, da se s mnogom čašču i poštenjem pripomisti u greb izdilani u mramoru. Zato skupiše se biskupi i puk. Odkopaše zemlju. Zavapiše svi: “Čudo, čudo veliko”, zašto sveto tilo staše u sebi ne tičući zemlju s nijedne strane cilovito i čitovato, koliko da udilj biše pokopano. Kojega zdignuvši od toga mista, izhodjaše od njega toliko priugodno mirisanje da nigda priličan onomu ne bi čuven. Postaviše ga na otar za utihu virnikov i bogoljubnih Jerolima svetoga. Učini u ti dan, dokle sta na oltaru, silna čudesa, koja sva ni izreći ni ispisati ne mogu se kako svidoči Cirilo sveti. Šestnadeste slipac progledaše samo taknuvši njegovo tilo. Tri mučena od hudobe vapijući: “Ti nas tiraš, Jerolime” bili su oslobodjeni. Jedan sin malahan jedne siromaške matere od mnoštva puka bi udušen u crikvi; kojega tilo uzamši plačna mati poni ga i postavi u greb, gdi bijaše stalo pokopano sveto tilo Jerolimovo, ovako govoreći: “Neću, Jerolime sveti, odovle diliti se, dokle mi ne povратиš živa jedinoga sina moga”. Zaisto čudnovat je Bog u svetih svojih čineći čudesa velika. Neko izgovori plačne riči žalostna mati, povrati se duh u ditešce, i oživi. Jedan otac videći to čudo, koji jurve tri dneva bijaše ukopa jedno svoje dite, uze ga ter ga prinese, i postavi ga u greb svetoga Jerolima, i udilje mu oživi. Pri noći onoga dneva bi postavljeno tilo Jerolima svetoga u mramoriti greb, da li s jutra dan najde se greb prazan, a tilo povraćeno gdi parvo biše

11b

12a pokopano. Koja stvar uzrokuje li ne malo začuđenje, a navlastito Cirilo sveti osta mnogo začuđen. Da li prikaza mu se u snu tu noć Jerolim sveti, i reče mu: “Cirilo, imaš znati, da tulo moje neće se izniti iz greba, gdi sada stoji pokopano, dokle grad od Jeruzolima ne bude osvojen od poganih. Tada će biti prineseno u Rim”. Tako se je i dogodilo.

U gradu dakle od Rima počivaju sada one svete kosti u crkvi Blažene Dvice Marije rečene Velike blizu jaslih Gospodinovih, gdi bi uzdignut jedan plemeniti otar na slavu i poštenje Jerolima svetoga.

O prislavni Jerolime, veliki i čudnovati naučitelju svete Crikve, diko i kruna naše Dalmacije i sve Harvaske zemlje, utičemo se k tebi, da nás upraviš meu ovih tminah zemaljskih, kakono si živući na ovoj zemlji upravio pravovirnike svojim svitom i naukom, i s izgledom svetim tvoga pokornoga života. Ti koji si ukaza pravi put od vire opirući se poluvircem, i odkrijući njihove privare, upravi i nas po pravomu putu od ove kriposti. Ti koji ne imadući ockvarnosti od griha smartnoga, oštrinom od pokore pedipsa si najmanja pomankanja, isprosi nam pravi duh od pokore, neka naslidujuć tvoje svete stope, budemo činiti pravu pokoru od naših grihov, l stojeći pod tvojom obranom možemo pridobiti naše neprijatelje sada,

12b i na čas naše smarti, neka možemo priti uživati po tvojoj obrani i odvitovanju onu slavu koju nam je dobio Isukarst spasitelj naš, koji s Otcem i s Duhom Svetim žive i kraljuje po sve vike vikov Amen.

Tu autem Domine miserere nobis.

Te Deum laudamus.

Josip Bratulić

L'UFFIZIO DI SAN GEROLAMO

L'autore pubblica per la prima volta un manoscritto della *Vita di San Gerolamo*, che ricevette in dono una quindicina d'anni fa. Scritto in lingua croata e in caratteri latini, a giudicare dalla grafia e dalla carta risale al passaggio dal XVI al XVII secolo. In base alla lingua e all'ortografia il manoscritto proviene dalla Dalmazia. Purtroppo non è datato, e anche il trascrittore del testo non ha lasciato traccia alcuna di sé o del luogo in cui curò la trascrizione.

Il manoscritto contiene la *Vita di San Gerolamo* in forma di servizio divino (uffizio) per le pratiche devozionali di clero e religiosi, nel giorno della festa del santo che si celebra il 30 settembre.

Questa trascrizione della *Vita di S. Gerolamo* si differenzia in maniera notevole dal testo che Vatroslav Jagić pubblicò nei *Ogledi stare hrvatske proze*, nel primo libro della raccolta *Starine* del 1869. Questa *Vita di San Gerolamo* differisce anche dal testo pubblicato da Carlo Verdiani nel libro *O Marulićevu autorstvu Firentinskog zbornika* (Split, 1973).

Se si tratti di un testo del Marulić, o della scuola del Marulić, è difficile stabilirlo immediatamente, come non è facile, del resto, pronunciarsi in merito al testo pubblicato nel lontano 1869 da Vatroslav Jagić.